

Európai Unió: Válságok és sikerek

Beszélgetés Baráth Etele uniós ügyekért felelős tárca nélküli miniszterrel

– *Készül a második Nemzeti Fejlesztési Terv. Hol tart ez a folyamat, milyen állapotban van?*

– Egyszerre áll nagyon jól és rosszul. Nagyon jól azért, mert elkészült a fejlesztéspolitikai koncepció, megvan tehát az általános szint, sőt elkészültek a részletei is. Másrészt viszont rosszul áll, mert az egész most kerül társadalmi egyeztetésre, és nyilvánvaló, hogy mindenki mást talál majd problémásnak benne. Ez a következő három hónap nehézsége lesz. Ugyanakkor már most elkezdjük a stratégiát is készíteni, amely sokkal konkrétabb, gyakorlatiasabb lesz. Ezzel párhuzamosan elindulnak az úgynevezett operatív programok is, amelyek már mindenki számára sokkal érthetőbbé teszik a kitűzött fejlesztési célok eléréséhez vezető utat. Itt már az eszközökről, a végrehajtás lehetőségeiről és a pénzről lesz szó.

– *Minek szánnak kiemelt szerepet a tervben?*

– Ebben a koncepcióban még nagyon sok lehetőség van arra, hogy az igazi prioritások kialakuljanak. Az alapvető cél az, hogy az embereknek legyen munkahelyük, legyen minél több jövedelmük, éljenek egészséges, okos életet, legyen lakásuk és élhető környezetük – ennél többet nem lehet az embereknek adni. A nehezebb kérdés az, hogy ezt milyen módon lehet elérni. Három fő területre összpontosítunk: a gazdaságra, a környezetre és a humán szférára, és ezek területi vetületére. A területiség elve nyolc stratégiai célhoz kapcsolódik: ezek közt van az egészség, az oktatás, a környezetvédelem és a közlekedés, de megjelenik a versenyképes gazdaság, az összetartó társadalom fogalma és természetesen, kiemelt területként, az informatika is. A köztük lévő arány dönti el, hogy mi az, amit fejleszteni akarunk. A most induló társadalmi vita célja pedig az, hogy világossá váljon: mit is értünk versenyképesség alatt, illetve hogy ennek elsőbbséget kell-e élveznie a rendszerben. Egy jól átalakított oktatási és egészségügyi rendszer nélkül, egy beteg és alulképzett társadalommal nem lehet versenyképes társadalmat építeni. Rövid távon azonban biztos, hogy a versenyképesség a fontosabb, mert meg kell termelni azokat a javakat, amelyekkel fenn lehet tartani – mondjuk – egy jó oktatási rendszert. Később ezek kiegyenlítik egymást. Az igazi nagy kérdés az arányok megtalálása.

fotó: Végel Dániel

Ebben a dilemmában rejlik a fenntarthatóság kérdése is. Könnyű most áldozni valamit a gazdasági növekedésért, ami utána megemészti, mondjuk a környezetet.

– *Az érdekek persze nagyon sokfélék, esetenként egymással ellentétesek is lehetnek. A társadalom vagy a gazdaság egyes csoportjai mást és mást tarthatnak fontosnak. Az esetleg ellentétes elképzelések közös nevezőre hozása nyilván igen bonyolult. Kikkel egyeztetnek?*

– A megbeszélések már megkezdődtek, és különböző szinteken folynak. Ez történik a nagy országos szervezetekben, mint amilyen például a Gazdasági és Szociális Tanács, az Országos Érdekegyeztető Tanács vagy a Környezetvédelmi Tanács. Az egyeztetés egy másik szintje a társadalmi, gazdasági szervezetekkel folyó párbeszéd – a Magyar Gazdasági Kamarától kezdve, a METESZ-en át a zöld szervezetekig. Ezek persze még mindig nagyon komplex szervezetek. A következő szinten már megjelenik az egyéni érdek is. A civil szféra általában már jobban, gyakorlatiasabban közelít egy-egy konkrét problémához. Az egyeztetésnek azonban van egy másik metszete is, mégpedig a területiség, ahol a régiók, mikrorégiók, települések érdekeinek összehangolása kerül előtérbe.

– *Be lehet egyáltalán fejezni ezeket az egyeztetéseket – vagyis mikor indulhat be a program?*

– Azt hiszem, az egyeztetések soha nem fejeződnek, fejeződhetnek be. Az első menetben van egy kvázi határidő, hiszen augusztus végéig, szeptember elejéig el kell jutni egy olyan pontra, hogy az addig elkészült

anyag alkalmas legyen a parlamenti vitára. De ismétlem, a folyamat nem zárul le, mert ahogy megindul egy program megvalósítása, azonnal újabb és újabb egyeztetésekre lesz szükség. Itt van például a hulladékkezelés ügye. Az első tervek egyeztetésekor mindenki azt mondja: persze, hogy meg kell oldani a hulladék elhelyezését, feldolgozását, megsemmisítését és így tovább. Amikor azonban már megvan a helyszín, és az környezetvédelmi szempontból is megfelelő, akkor az érintett település lakossága az esetek nyolcvan százalékában tiltakozik a megvalósítás ellen.

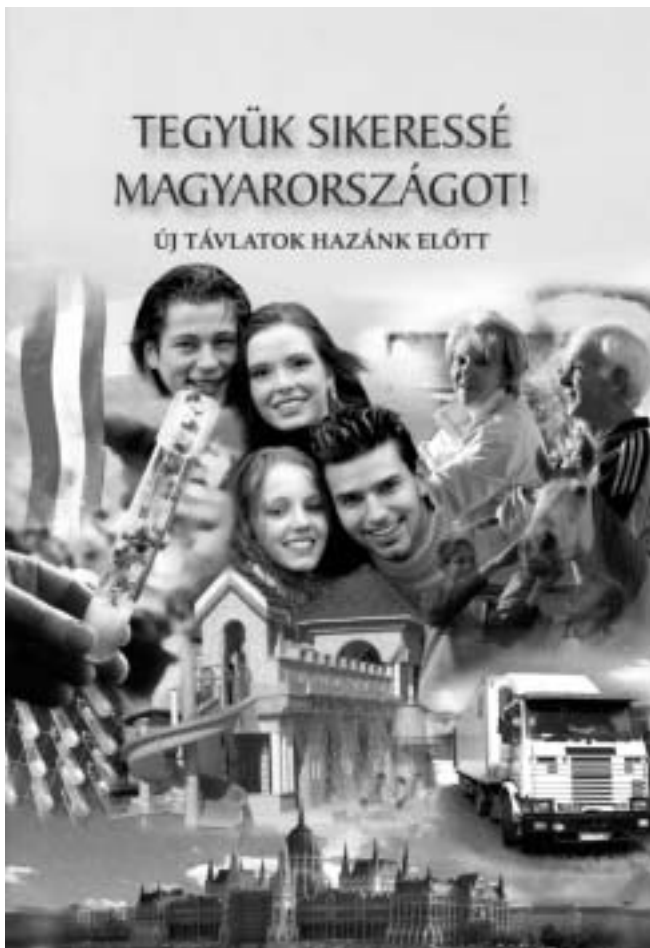
– *Az unió legutóbbi csúcsértekezlete egyértelműen kudarc. Nem született meg a 2007–2013 közötti költségvetés. Ön korábban több helyen is azt nyilatkozta, hogy a magyarok egész jó pozíciókat szereztek a tárgyalásokon. Mi lesz ezekkel a pozíciókkal most, hogy a költségvetést nem fogadják el?*

– A következő fél évben kevés az esély arra, hogy elfogadják a költségvetést. Azt gondoljuk, hogy amit idáig elértünk, azt meg kell tartani, abból nem engedhetünk. Természetesen ezt nem lesz könnyű elérni. Akik mögöttünk vannak, azok tudják, hogy mi dobogós helyen vagyunk, és egy új vitában rengeteg érvük lesz arra, hogy ők miért vannak nehezebb helyzetben, vagy miért van szükségük több pénzre. Politikai értelemben viszont a következő időszak többletlehetőséget jelenthet számunkra. Először adatik meg az európai uniós tag Magyarországnak, hogy általában hozzászóljon az európai nagypolitikához. Ha újra egyeztetések lesznek, például az agrárpolitikáról vagy az unió versenyképességét növelni szándékozó lisszaboni tervről, akkor ezeknek már aktív résztvevői vagyunk. Kétségtelen, van racionalitása annak, hogy itt újra kell kezdeni mindent, de összefoglalva: meg kell őriznünk, amit eddig elértünk, és meg kell próbálni még hozzátenni, amit csak lehet.

– *Az uniós költségvetés elutasítása mellett az alkotmányra mondott francia és a holland „nem” is azt mutatja, hogy válság van az Európai Unióban. Ön szerint ez milyen mély és mennyire tartós?*

– Az Európai Unió története a válságok és a sikerek története. De egy házasság, a magánélet és a munkahely is pontosan ilyen. A mostani válság egyben azt is mutatja, hogy Európa előtt hihetetlen nagy növekedési lehetőség van. A tízek beléptével az európai piac jelentősen bővült. Az Európai Uniónak át kell lépnie a

saját árnyékát, biztosítania kell a szolgáltatások szabad áramlását, azaz a belső piacot maximálisan meg kell nyitnia, a félelmektől el kell szakadnia. A mostani esetben nemcsak egy válságot legyőző, hanem egy jelentős erőt gyűjtő Európai Unióról is szó van. A francia és a holland szavazás nem abból a szempontból tragikus, hogy az alkotmányos szerződésre nemet mondtak, hanem hogy azok a francia parasztok például, akik a legtöbb támogatást kapták, hetven százalékban nemet mondtak az Európai Unióra. Az embereket megbolondították a delokalizációval is, vagyis azzal, hogy a francia gazdaság kihelyezi a termelési tevékenységét Közép-Európába. Sok

helyen elmondtam már: Franciaország statisztikai hivatalának kiadványa szerint évente 500 ezer munkahely szűnik meg Franciaországban, és abból 13 ezer tulajdonítható a delokalizációnak, és annak több mint 70 százaléka Ázsiába és a Távol-Keletre megy. Azaz mindössze néhány ezer munkahely írható a delokalizáció számlájára, és ezért mondtak nemet egy alkotmányos szerződésre, amely növelte volna Franciaország súlyát, szerepét, szavazási arányát. Ez azt jelenti, hogy akik az Európai Uniót az elmúlt 15–25 évben építették, nem voltak képesek a saját politikai gondolkodásuknak a lényegét, tartalmát az emberekhez érthetően eljuttatni.

Ez pedig nem kommunikációs kérdés, mert a tájékoztatás csak eszköz. A probléma az, hogy a mindennapokból kiszakadt egy európai gondolkodási, politikai elit, amelyik maga alá építette a különben ragyogóan működő európai bürokráciát. Csak hogy ennek a dolognak semmi köze sincs az emberek hétköznapijához.

– *A mostani válság eredményezheti-e a többséges Európa kialakulását?*

– Európa már réges-régen többséges. Az Európai Unió vagy az euróövezet, mint olyan, egy másik sebességet fejez ki, egy másfajta belső összetartást. Ugyanakkor látni kell, hogy az innováció, a kutatás-fejlesztés területén az unió legfejlettebb vállalatainak, gazdaságainak, országainak is szükségük van a többi országra ahhoz, hogy lendületet tudjanak venni. Érdemes megnézni, hogy ezeknek a nagy európai vállalatoknak a kutatás-fejlesztési központjai Közép-Európában koncentrálnak. Magyarországra elsődlegesen a gyógyszeripari, biotechnológiai fejlesztéssel kapcsolatos vállalatok települnek. Ebből adódóan a két sebesség, mint olyan, nem nagyon reális. Ezek a fejlesztések Közép-Európát is dinamizálni tudják, ahol átlagosan 3,5–4 százalékos a növekedés, a balti államokban még magasabb, 6–7 százalékos. Reméljük, nálunk is öt százalékra fog emelkedni, míg az unióban 2–2, 5 százalék lesz, tehát gazdasági értelemben közelednek a régebbi és az új tagok.

– *Közép-Európában a gazdaság segíthet-e a regionális összetartozástudat erősítésében vagy éppen kialakulásában?*

– Múlt időben vagyunk, ez már kialakult. Például az európai uniós tagság egy éve alatt a magyar

gazdaság 30 százalékkal növelte exportját az újonnan csatlakozott országokba, ők pedig 15–18 százalékkal Magyarország felé. Gazdasági értelemben olyan mértékű az összefonódás, együttműködés az önkormányzatok, a megyék, különböző szervezetek között, hogy az már a legjobb jele annak, hogy Közép-Európa tényleg egy szervesülő egység.

– *Elképzelhető-e, hogy a kultúrák együttműködésével, a regionális tudat erősödésével esetleg új megvilágításba kerül a kisebbségi kérdés Közép-Európában, illetve eljön-e a különböző autonómiák bevezetésének ideje?*

– Az unión belül már léteznek különböző autonómiák. Ezzel a fogalommal azért csínján kell bánni, mert itt van az a bizonyos szubszidiaritás, ami azt jelenti, hogy lehetőség szerint mindig azon a szinten kell dönteni a megoldásokról, ahol a probléma ténylegesen megjelenik. Ez az autonómia legegyszerűbb formája. Azt hiszem, hogy a modern Európában eleve az embernek kellene autonómiának lennie. El lehet érni bizonyos politikai autonómiát is, de nem nagyon hiszem, hogy ez lenne a jövő Európája. Inkább azt gondolom, hogy Európában makrorégiók alakulnak majd ki, mint például Közép-Európa, a Mediterráneum, a balti világ, a Duna menti államoknak a közössége. Ezek a legkülönbözőbb variációkban jönnek majd létre. Itt jelenik meg a kulturális autonómia szükségessége, az egymásra utaltság, a kooperáció igénye, a sok nemzetiség szépsége és gazdagsága. Ezekben a nagyrégiókban hiszek, sokkal inkább, mint valamiféle elkülönülésben.

Bardon Nikoletta